

Герд Тајсен, *Сенка Галилејца: историјска истраживања* *Исуса у приповедном облику*

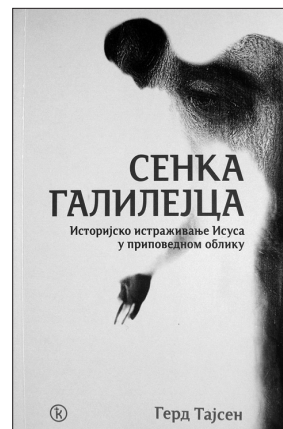
Са немачког превео Предраг Обрадовић
Крагујевац : Каленић, 2013
263 стр. ; 21 cm

ISBN 978–86–84183–66–0

У оквиру издавачке куће Каленић из Крагујевца, 2013. године, изашла је књига *Der Schatten des Galiläers* проф. др Герда Тајсена (Gerd Theißen), професора емеритуса за предмет Нови Завет на Универзитету у Хајделбергу. Књига је писана у приповедном облику у ком писац износи причу о Исусу. Она је слободно измишљена, као и њен главни лик Андреј, али све време поткрепљена историјским изворима. Тајсен се на самом почетку ограђује од било каквог измишљања, јер како каже: „У мојој књизи нема ничег о Исусу чему нисам учио друге на универзитету.“ Писац тежи да нам прикаже не само резултат истраживања, већ и само истраживање.

Најприје добијамо приказ времена односно свијета у којем је Исус живио, историјски реконструисаног по Јосифу Флавију. Друштвени и религијски свијет јудаизма представља контекст из којег разумијемо једну историјску личност, односно Исуса. Приче каква је и ова називају се данас „наративна егзегеза“, што би представљало

корак од историје догађаја ка историји структуре. Овакав наратив дозвољава одступање од хронологије те тако, примјера ради, неки догађаји након Исусове смрти могу да илуструју „структуралне услове догађања у вријеме Исуса“. Иако су разговори које воде ликови *Сенке Галилејца* измишљени, као и сама радња, то не значи да услови у којима се све то одвија нису они које анализира историчар. Оно што је још специфично у овом наративу јесте да се аутор не опредјељује за „свезнајућег приповједача“ који би се могао упоредити са историчарем, већ се одлучује за стил „првог лица“, управо из разлога што историју не поима као ствар по себи, већ као „перспективно схваћену историју“. Адекватан увод у јеврејску вјеру чини разумљивијим Јеванђеље Исуса Христа. Међутим, овдје се упознајемо

и са разним сектама јудаизма каква је на примјер есенска. „Шта је друго историјска наука до непрекидни разговор о прошлости, у којем нико нема последњу реч?“, ријечи су којима Г. Тајсен описује своје методе излагања извора. Један такав разговор је свакако о смрти Јована Крститеља, гдје се преплићу Флавијево и Јеванђелско схватање узрока Јовановог погубљења. Свакако да извори потичу од људи који могу да погријеше, али је ипак немогуће прикрити и изокренути постојеће ствари и предмете који свједоче о неком историјском лику или догађају. Наиме, таква једна историјска скепса у вјеродостојност извора, могла би да нас доведе до одбацивања многих теза које се овдје намећу, као што је сврставање Исуса у доње друштвене слојеве. Андреј, син Јованов, из Сефоре у Галилеји, трговац воћем и житом, постављен је као главна фигура ове приче, као истраживач који се налази на трговима Исуса. Он се никада лично не среће са оним кога истражује, али наилази на многа предања на основу којих реконструише слику о њему. Размишља о повезаности Исуса и Његовог учења са другим вјерским покретима, са тадашњом економском и политичком ситуацијом и многим другим дешавањима у земљи. Надаље покушава да своје закључке доведе у аналогију са познатим философским ставовима или друштвеним феноменима. Наиме, критика, аналогија и корелација јасно дјелују у Андре-

јевим истраживањима. На крају, истраживач бива увучен у претмет који жели да истражи, и тако доживљавамо „авантуру“ историјско критичког истраживања. Исус очекује измјењене односе, али не политичке, већ акценат ставља на међуљудске односе у заједници, на начин да први постану робови свих. Царство Божије је испуњено сиромашнима, дјецом, странцима, благима, што представља чудну друштвену промјену. О фарисејима Тајсен пружа мало другачију слику у односу каквом је добијамо читајући Јеванђеља. У другачијој процјени фарисеја допринијели су списи нађени у Кумрану, те у поређењу са радикалним есенима, чине се као неко ко је спреман на компромис и умјереност. Позната нам је прича о царинској гозби (Мк. 2, 15–17) гдје Исус једе са цариницима и грешницима. И ова прича и те како за основу има односе који су егзистирали до 39. године. Даље, читамо поглавља која говоре о Исусовој проповиједи. Вриједности виших слојева постају доступне нижим слојевима. То је, свакако, „Коперникански преокрет“ или револуција у историји људске мисли и религији. Сам Исус се разумијева као револуционар и, као Јован Крститељ, бива погубљен од стране владајућег слоја. Извјештај о Исусу који Андреј подноси Римљанима, с једне стране представља ублажавање Исусове особености и прикривање Њега као „безазленог путујућег философа и сеоског пјесника“.

У наставку се поставља питање да ли је Исусова *Бесједа на јори* предвиђена само за личну употребу или се пак може примијенити на државном, односно политичком нивоу. Тајсен закључује да би такви захтјеви требало индиректно да одређују наше политичко дјеловање. Тзв. експеримент радикалног наслеђа, који се везује за следбеничке групе, треба да постане могућ, тј. да оствари утицај на друштво. У последња два поглавља, фиктивни оквир радње и историја о Исусу бивају повезани. Најзад, добијамо анализу могућих фактора који су довели до Исусове смрти као и тумачење вјеровања у васкрсење на

основу мисли о стварању *ex nihilo*. Такво схватање аутор не разматра само у контексту прошлости, већ га занима какав значај оно и данас има. Свјетлост васкрсења даје посебан печат овом дјелу и то управо на начин спајања фикције и повјести.

Допринос ове Тајсенове студије пружа могућност упознавања извора о Исусу иако нисте познавалац историјских метода. Прича је прилагођена широј читалачкој публици, она се са лакоћом чита, а притом је и примјер једног великог истраживачког рада на пољу историје и теологије.

Пејка Луковић

Марк Вернон, *Платонови подкасти: антички водич кроз савремени животи*

Превод с енглеског Слободан Ивановић

Београд : Дерета, 2016

228 стр. : илустр. ; 21 cm

ISBN 978–86–6457–072–5

Садржај књиге *Платонови подкасти – антички водич за савремени животи*, аутора Марка Вернона, садржајем у потпуности оправдава наслов. Вернон несумњиво следи тезу Пјера Адоа да античка философија, пре свега, представља модел живота и да се не може свести на пуко теоретисање у савременом смислу те речи.

Већ у самом наслову аутор повезује древно и савремено, конкретно Платона и подкасте. Подкасти су аудио или видео записи којима се путем интернета на различитим платформама може приступати. Сама књига се, заправо, не бави толико Платоном, осим ако се не сложимо са формулацијом да је читава философија уства-